

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Gordio martyre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

Nōsti præceptum imperiale? Petrus respondit: Ego præceptū Dei mei nōui, qui est verus & perpetuus rex. Præses dixit: Præceptū est à clementissimis principibus, vt omnes Christiani aut sacrificent, aut diuersis pœnis interficiantur. Petrus respondit: Et veri perpetuiq; regis est præceptum, si quis sacrificauerit dæmonijs, & non Deo vero, in perpetuum eradicari. Tu iudica, si verè est in te aliqua iustitia. Præses dixit: Sacrifica dijs, audi me, & comple iussa principum. Petrus respondit: Ego manufactis dijs, ligneis & lapideis, quales vos estis, non sacrifico.

Præses dixit: Iniuriā nobis facis. Nescis quia potestatem habeo occidendi te? Petrus respondit: Ego iniuriam nō facio, sed quod scriptum est in lege diuina, hoc dico. Simulacra, inquit, gentium argentum & aurum, opera manuū hominum. Os, oculos, nares, aures, manus, pedes habent: sed de his neq; loquuntur, neq; vident, neq; odorant, neq; audiunt, neq; palpant, neq; ambulant, dicit Dominus. & subsequitur: Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Si Dominus per Prophetam & spiritum sanctum hæc dicit, quomodò tu mihi dicis, quod iniuriā tibi fecerim, quia dixi similem te lapidibus & lignis mutis & surdis, in quibus dæmonia colitis, & me persuades tibi similem fieri? Præses dixit: Audi me, miserere tui, & sacrifica. Petrus respondit: Tunc me miserere, si non sacrificauero, & à veritate non discessero. Sed quia infidelis es, & nec mihi credis, nec legi diuinæ, quia qui dæmonijs sacrificat, eradicabitur, & semper mihi hoc ingeris delictum, fac quod tibi iussum est. Præses dixit: Adhuc gero patientiam, expectans vt tecū cogitans, sacrifices & saluēris. Petrus respondit: Superflua tibi persuades. fac iam, quod facturus es, & adimple opera patris tui diaboli. Nam & hoc non facturus sum, nec mihi Dominus meus Iesus Christus permittat, quem colo.

Præses iussit eum suspendi: cumq; fuisset appensus, dixit ad eum: Quid dicis Petre? Sacrificas, an non? Petrus respondit: Iube adhiberi vngulas: ego enim iam dixi tibi frequenter, quod nō sacrifico dæmonijs, nisi soli Deo meo, pro cuius nomine patior. Præses iussit eū fortiter torqueri. Cumq; vexaretur nimium prædicabilis Dei martyr, vocem doloris non dabat, sed tantum psallebat, dicens: Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. & iterum dicebat: Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Hæc eo loquente, amplius excitatus Præses, alios carnifices iussit accedere. Turba verò adstans, cum videret nimium sanguinē currere per pavementum, doluit, dicens ad eum: Miserere tui, homo, & sacrifica, vt te liberēs ab his crudelissimis pœnis. Sanctus verò Dei Petrus respondit: Hæc pœnæ nullæ sunt, nec mihi aliquem incutiunt dolorem: sed si negauero Deum meum, in veras pœnas, & in maiora tormenta perpetua ingressurum me esse cognosco. Præses dixit: Quid dicis Petre? Sacrifica, aut pœnitebis. Petrus respondit: Ego nec pœniteo, nec sacrifico. Præses dixit: Ego sententiā in te infero. Petrus respondit: Hoc est, quod tota auiditate expecto. Tunc Præses dedit aduersus eum sententiā, dicens: Petrum contemptorem inuidissimorum principum propter legem Dei sui, cruci affigi præcipio. Sic quoque venerabilis athleta Christi, complens agonem suum, dignus habitus est passionibus Domini participari. Martyrizatus est autem testis Christi Balsamus, qui & Petrus, apud Aulonam ciuitatem tertio Nonas Ianuarij, sub Maximiano Imperatore, regnante Domino nostro Iesu Christo, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

IN GORDIVM MARTYREM, MILITEM CAESAREENSEM, ORATIO BASILII MAGNI, EIUS

insigne martyrium egregiè depingens.

Natura lex est apibus innata, fratres dilectissimi, vt nisi rex prius agmen præcedat, ab aluearibus nusquam discedant. Vos autē Dei populum, cum nunc primum ad martyres, tanquam ad flores caelestes exeuntes, & huc frequentes conuenire viderim, quo id duce feceritis, exquiro. Quis ingentē hunc æstum excitauit? Quis hyemalem hanc tristitiam in vernam serenitatē commutauit, vt populus ex ciuitatis edificijs, tanquam ex apum aluearibus, hilaris egressus, ad suburbanum decus præclarumq; martyris stadium conflueret? Quoniam igitur &

I nos,

Pfal. 113.

Adhibetur ei tormenta.

Pfal. 26.

Pfal. 113.

Contemnit immanes cruciatus.

Cruci affigitur.

Est homilia 19.

In Gregorij Menologio festū S. Gordij habetur 3. Ianuarij.

Prou. 10. iu.
xta LXX.

nos, infirmitatis nostrę oblitos, celebritas martyris excitauit, agę & ipsi quoquę, quantum voce contendere licet, veluti bombantes apes, vernantibus floribus circumfusa, præclara ipsius gesta personemus: rem quidem piam agentes, simul & gratam ijs qui adsunt. In laude nanq; iusti populus lætabitur. Salomonis lectio nobis nupër recitata, quidnam per latentem huiuscemodi prouerbij sensum sibi velit, mecum ipse cogitabam: an fortę dicat, quod populus oratione magnifica, ac planę culta rhetoris cuiusdã potentis, quę auditorum aures demulceat, oblectetur: præterea sermonis ornatum, rerumque inuentionem ac dispositionem elegantem exoptet. Quod profectò mihi veri simile non videtur, cum ipse nusquam huiuscemodi dicendi genere vsus fuisse inueniatur. Nam & sanctorum memorias, orationis & eloquentiæ fucò prosequi, non fas erat admonere, illi præsertim, cuius scripta sermone simplici, nulloque styli apparatu conspiciuntur.

Res gestę
Sanctorum
quo fructu
cõmencor
rentur.

Quis ergò illorum verborũ sensus? Is videlicet, quod populus spirituali lætitia gaudet, si eorum tantum admonetur, quę iusti patrãrunt: atq; indẽ ad amulationẽ rectẽ factorum ab ijs, quę audit, accenditur. Illorũ enim, qui in fide claruerunt, historia simplex, velut lucem quandam Dei cultoribus ad virtutis iter ostendit. Quamobrem cum in sacris voluminibus Mosi vitam, morumq; lenitatẽ, nostrã naturã magnoperẽ optatam, narrante spiritu sancto audimus, statim emulamur. Quod si reliquorum facta vitiorum eloquentiã floribus ornantur, sanctis tantum ad ea, quę maxima gessere, demonstranda, sat fuerit oratio simplex. Itaque dum vitam eorum, qui in pietate conuersati sunt, exponimus, Dominum cumprimis per seruos suos glorificamus: Deindẽ & iustos ipsos testimonio eorum, quę scimus, celebramus, & populum per auditum rectẽ factorum exhilaramus. Ioseph dum audimus aut legimus vitam, illius assequi castitatẽ magnoperẽ cupimus. Si verò Samsonis narratur historia, ad illius imitadã fortitudinem accendimur. Sacra igitur schola, præcepta rhetorum aut instituta non sequitur: nudam rerum expositionem pro encomijs habet, quam & sanctis, ac nobis satis esse existimat: illis quidem ad virtutis eorum præconium, nobis verò ad imitationis gloriam atque formam. Encomiorum nanq; lex est, patriã dignitatem ostendere, generis originem ex alto repetere, educationis incunabula diligentius referre. Nostrum verò dogma hæc tanquam superuacua dimittit, & quę sunt propria ac vernacula, sectatur. Quidnam ego sum melior, si mea ciuitas olim magna bella gessit, aut de hostibus triumphauit? Si eadem optimo sit in loco sita, æstate ac hyeme, caliq; temperie fruatur? Si fertilis est visis gignendis, si ager pascendo pecori sufficiat, si meliores nutriat equorum greges, quã vsquam reperiantur? Quid, inquam, ista? An ad virtutem commendatioris nos reddere possunt? Nos ipsi profectò decipimus, si in montis cacumine cõstituti, nubes nos transcendere, ac sublime cælum nobis cedere videntes, hæc de causa nobis aliquid accedere existimamus. Ineptum insuper, si sanctis, qui res orbis vniuersas contempserunt, his esse opus commendationibus putamus.

Gene. 39.

Iudic. 13. 14.
15. 16.

Præcepta
rhetorum,
Christianis
vbi negli
geanda.

Igitur nostri tantum causa profectus, sat fuerit illorum celebrare memoriam. Non enim nostris indigent laudibus ornari, sed nos ipsorum vitæ historia & commemoratione, imitationis gratia, indigemus. Quemadmodum enim ex igne naturaliter emicat splendor, ex vngueto quoquę præstanti diffunditur odor: sic è sanctorum commemoratione gestorum, ad omnes provenit vtilitas. Fuerit haud modici momenti, eorum, quę olim gesta sunt, veritatem exactẽ tenere. Nam obscura quędam fama, viri huius præclara facta conseruans, ad nos vsque venit. Quamobrem pictoribus rectẽ comparabimur. Illi enim cum ex imaginibus imagines depingunt, vti par est, à prima forma plurimum recedunt. Nos item cum rerum gestarum adspectu caruerimus, valdẽ metuendum, nõ dicendo rerum veritatem atteramus. Verum quando eius hodiẽ festum celebramus, qui in huiuscemodi die certamen pro Christi nomine subiit, quantum ex eius historiã notitia deprendere licebit, enarrabimus.

Sanctorum
memoriã,
non illorũ,
sed nostri
causa cele
brandam.

Historia S.
Gordij mar
tyris.

Fuit hic martyr beatissimus ciuis noster Casarensis: ex quo non mirum, si nostræ mentis affectus ad eum potissimum dirigitur, quod profectò ad verum ac domesticum nobis facit ornamentum. Nam sicut arbores, quę bona ferunt poma, propriæ bonitatis laudẽ nutrienti tribuunt humo: sic iste ex nostræ vrbs prodiēs vterò, ad summumq; gloriæ culmen euectus, patriã, quę eum produxit atque aluit, honorem gloriosissimi martyrij tribuit. Lucunda nempe sunt quidẽ & externa poma, modò sapore delectent: sed

sed longè nostro gratiora gustui propria, quàm peregrina: præterquàm quòd & gloriam quandam nobis conferre videntur. Militiam exercuit, in qua locum admodum insignem tenuit, ità vt centum milites eius imperio parèrent: quodq; animi virtute & corporis viribus præcelleret, cunctis inter ordines militibus præstantior habebatur. Ea sanè tempestate, cùm tyrannus impius, qui tunc imperitabat, in Christianum nomen virus suæ feritatis effunderet, manumq; Deo inimicam aduersus Ecclesiam exerceret, tota vrbe præconis tuba sonabat, toto foro & per compita tyrannicum promulgabatur edictum, nè quis Christum adoraret: qui verò contra iussa faceret, morte plecteretur. Idola proponebantur adoranda omnibus, lapideaq; ac lignea hominum simulacra, pro vero numine colenda: & si qui recusarent, extrema intentabantur. Confundebatur tota ciuitas, quæ rei nouitate attonita, tota tumultuabatur. Christianorū domus singulæ vastabantur. Innocentiū facultates diripiebantur. Fideiū & ingenuorum corpora, carnificum manibus discerpebantur. Matres familiās per vicus trahebantur. Nulla iuuenum commiseratio, nulla senum reuerentia erat. Infantes, noxijs ac maleficis digna patiebantur. Complebantur supra modum carceres, domus insignes & opulentæ vacuabantur. Pleni saltus, plena perfugis loca deserta, ob vnum tantum crimen, quòd Christum colerent. Prodebat patrem filius. Pater filium accusabat. Frater aduersus fratrem insaniebat. Seruus domino insultabat. Adeò diabolicis artibus hominum animi affecti tenebantur, vt velut in tenebris agentes, sese minimè cognoscerent. Præter hæc autem, domus orationis, prophanorum manibus vastabantur: aræ sanctissimæ euerrebantur, nec erat oblatio vlla, nec thymiama. Diuinæ rei nullus iam locus erat amplius relictus. Cuncta moeror ingens veluti diffusa caligo occupabat. Sacerdotum collegia fugabantur. Sacer omnis conuentus cladem insolitam expauescebat. Dæmones verò tripudiabant, & nidore ac sanguine victimarum infecta cuncta dabant.

Gordius
centurio.

Inimici ho-
minis, do-
mestici eius.

Notent hoc
loco hære-
tici aras,
oblationes,
thymiama
&c.

Hæc igitur exempla crudelia cùm Centurio generosus conspiceret, tantorum malorum exitum præueniens, abiecto militiæ balteo, spontè sibi exilium delegit. Itaq; relictis honoribus, relictis omnis generis facultatibus, seruis, propinquis, amicis, voluptatibus & rebus alijs, quas ceteri maximè appetere, ac magno studio parare solent, ad vasta deserta & hominibus inuia loca contendit: longè secum meliùs agi putans, si in ferarū recessibus, quàm inter idola vana cum hominibus habitaret, Eliæ prophete secutus exemplum, qui cùm Sidoniorum conspiceret impietatem quotidie inualescen-

3. Reg. 19.

tem, in montis Oreb speluncam secessit, ac sese ab omni humana conuersatione, vt Deum quæreret ac videret, abdicauit. Vidit tandem, quantum fas est homini mortali. Eodem modo noster Gordius, spretis omnibus, vrbanos fugiens tumultus, fori clamorem, magistratum ambitionem, tribunalium fastum, obreçtatores, emetes, vendentes, peierantes, mentiètes, mimos, scurras, ceterosq; huiuscemodi generis homines, qui bus magna vrbes refertæ sunt, multosq; secum, tanquàm magnæ naues, alligatas puppibus cymbas per æquora trahūt. Insupèr visu audituq; ac animo à vitijs purgato & libero, Deum ipsum contemplando videre meruit, tum magna discere mysteria, quæ non ab hominib; nec per homines fuit edoctus, sed magno vsus præceptore, spiritu veritatis.

Humane
vite fallacia.

Quamobrem secū meditans, quàm sit fallax & inanis vita humana, ac somnij phantasmatis equiparanda, in supernæ illius vocationis amore exarsit, ac veluti fortis athleta, sese vigilijs, ieiunijs, orationibus, studijs demùm diuinæ eruditionis probè exercitatum, & ad certamen instructum animaduertens, hūc maximè diem obseruauit, in quo frequens ciuitas visendo equestri spectaculo erat intenta: quod hoc in loco ea tempestate in Martis, seu potius furentis bellorum dæmonis, honorem celebrabatur. Populus omnis ex edito spectabat, nec vllus deerat: non Iudæus, non gentilis, non item Christianorum multitudo, quæ negligenter viuebat, & cum vanitatis concilio commixta sedebat, non declinans conuentus malignantium, sed & ipsa tum equorum cursum & aurigarum agilitatē spectabat. Serui eo die ab opere liberi, pueri è scholis spectatum currebant, foeminae prostitutæ ac ignobiles aderant. Plenum erat stadiū, & omnis iam turba confederat, equestre certamen videre intenta.

Tunc magnanimus ac fortis heros per montis cliuum in theatrum properans, non

Vide admi-
randam S.
Gordij turo-
tatem.
Prou. 25.

populum horruit, non quàm hostilibus se manibus traderet, pensitauit: sed corde intrepido & animo excelso, quasi quædam continua saxa, aut arbores multas, eos qui circa stadium sedebant, prætercurrès, in medio constitit stadio, complens dictum illud: Iustus vt leo

I 2 vt leo

vt leo confidenter agit. Quid plura? Adeò intrepido excelsoque animo fuit, vt cum in eminentiore theatri parte staret, ingenti voce, quam qui audièrunt, extant adhuc aliqui, exclamauerit, & clarè illud Apostoli ad Romanos dixerit: Ecce inuentus sum ab ijs, qui me non querunt: his qui me non interrogabant, palàm apparui. Quibus sanè verbis se in eum venisse locum significauit minimè coactum, sed vltro se ad certamen exhibuisse, Saluatoris exemplum secutum: qui cum per atram noctem minimè videretur, se Iudæis manifestauit. Omnium igitur oculos statim in se conuertit. Erat enim ad spectu horridus, & quod montana diu incoluerat, squalenti capillo, barba promissa, veste obsita, corpore toto aridus, pera præcinctus, baculo innixus. Quæ sanè omnia horrorem quandam vulgo adspicienti incuriebant, simul & eum illustrem magnoperè reddebant. Vbi autem quis esset, cognitus fuit, gentiliū simul & Christianorū clamor est ortus: his quidem ob gaudium sui cōmilitonis exultantibus, illis verò, qui repugnant veritati, iudicis animum ad eius cadem accendentibus, & iam ad mortem condemnantibus. Igitur clamor atq; tumultus omnia complebat: equos, currus, aurigas iam despiciebant. Frustrà rotarum stridor aërem verberabat, nullus aliud quàm Gordium videre mælebat: nullus quæ Gordium verba sonantem audire studebat. Totum denique theatrum murmure, morè venti per aëra sonantis, perstrepebat, & equorum cursum superabat.

Vbi verò per præconem silentium imperatum, conticuere buccinæ, sopita fistulæ, variâ musicorum instrumenta siluerunt, solus adspiciebatur Gordius, solus audiebatur. Hinc ad præsidis tribunal, qui tum in eodem loco sedebat, certamenq; instituebat, confestim adductus, & ab eo quisnam, aut cuius esset, interrogatus, & patriam & generis & dignitatis locū, quæ tenuerat, præterea causam fugæ ac reditus pariter enarrauit. Reuersus sum, inquit, palàm ostendens, quæ tua edicta nihil omnino curo, sed Iesum Christum spem meam, mecumq; præsidium profiteor: eumq; accepèrim te reliquos homines crudelitate superare, hoc sanè tempus explendo meo voto maximè idoneum sumpti. His sanè verbis velut ignis ira præsidis accensa, quicquid in eo furoris erat, in hunc subito conuertit. Præsto sunt, inquit, lictores, flagella, plumbata: corpus rotis scindatur, in equuleo suspendatur, omne tormentorum genus excogitetur. Feroces adsint fera: igni tradatur, gladio feriat, in altum barathrum deiciatur. Verùm parua hæc omnia viro execrando, digno qui non vna tantum morte intereat. Quin, inquit Gordius, damnum me facere profecto videor, si sæpè varijsq; modis extingui, variaque pro Christo pati supplicia nequeo. At ille his magis iritatus verbis, magisq; se lædi ac sperni ob talem loquendi licentiam existimans, naturali eius feritati vehementer accessit impetus, ac eo truculentior fiebat, quo ille constantior in contemnenda poena videbatur: cum nulla tormentorum ratione, nullis armis à cæpto proposito auerti posset: quin in caelum oculos attollens, sacra psalmodum carmina decantabat: Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo. Et rursus: Non timebo mala, quoniam tu mecum es. Et alia istis germana, quæ de sacris promebat voluminibus, ad animum confirmandum, & in proposito perseverandum maximè facientia. Tantumq; absuit, vt intentas horreret poenas, vt eas vltro in se prouocaret, supplicijq; moras vehementer increparet. Quid, inquit, tardatis? Quid statis? Corripite corpus: membra frustatim cadantur. Denique quodcumq; de me supplicium volueritis, sumite. Nolite mihi beatam spem inuidere. Quanto enim mihi plus tormentorum accesserit, tanto plus referam premium. Res enim in hac vita aduersa, nobis apud Deum perpetuam parant voluptatem. Si vulnera mille ac cicatrices patimur, in resurrectione splendido induemur amictu. Pro contumelia atq; ignominia palmas coronasq; assequemur. Pro vinculis & carcere, per ampla paradisi spatia læti vagabimur. Pro accusatione demum atq; iniqua condemnatione, gloriam ex Deo & angelis referemus. Minus vestre femina mihi sunt diuina, vnde immortalitatem perpetuaque gaudia metam.

Cum tandem vir beatus hac seueritate à fide obstinata auerti non posset, alia tunc via præses est aggressus. Illecebris & omni lenitate contaminare conatus est: cum præsertim diabolus hac vti soleat arte, vt timidos metu pterreat, fortes leniat atq; palpet. Quod imitatus præses, vbi illum rebus terribilibus non flexit, dolis ac placibilitate circumuenire querebat. Quamobrem magna se daturum spondebat: quorum alia tunc haberet, alia Imperatorem daturū ei affirmabat, locum inter milites illustrem, facultates, opes, quicquid denique animus cuperet. At ille nec sic quidem victus, præsidis infantiã ridebat,

Esa. 65.
Rom. 10.

Ioan. 18.

Nota Lect.
tor.

Obscura &
hic eius cō-
stantiam.

Psal. 17.
Psal. 22.

Res aduersa
sempiternam cō-
sulant felicitatem.

Verfuria
diaboli.

ridebat, qui compensare dignum aliquid supernis sedibus existimaret. Impius ille tunc laxatis iræ habenis, furore percitus, ensen vagina diripit, li fcorè coram ad stare iussit, & manu & lingua nefanda, ad viri damnationem se accinxit. Ad tribunal omnis theatri multitudo conuenit: reliquus verò populus, qui adhuc in vrbe fuerat, prorumpens, ad hoc nouum properauit spectaculum, quod & angeli & homines verebantur: demones verò perhorrebant. Quid plura? Concurrentibus eò cunctis, vrbs penè vacua facta est, fluminis instar tota incolarum multitudine extra urbem ad locum martyrij confluenta. Matres familiâs nobiles, ignobiles properabant: domus sine custodibus relicta, tabernæ negociatorum desertæ, in foro venalia disiecta iacebant. Ex hoc tantum vrbs ruta, quòd omnibus extra mœnia egressis, nemo intus remanserat, qui nefas aliquid perpetrare posset. Serui, ministerio neglecto, auidi spectandi erant. Qui etiam publico non fuerant adfecti, ad virum hunc accurrebant. Virgines tunc primò extra domos prodeuntes, marium vultus conspexere. Valetudinarij ac senes ipsi quoquè extra muros contendebant.

In tanto itaq; ciuitatis concursu, beatum Gordium, alteram vitam iamiam per mortem corporis spectantem atq; tenentem, necessariorum amicorumq; turba circumstibat, amplectebantur, oscula dabant: demùm flentes adhortabantur, nè sese in ardentes flammâs conijceret, nè florem proderet iuuenturis, aut æthereas auras, solisque dulces iubar relinqueret. Nonnulli quando à fide omninò auertere non poterant, aut fas putarent, quibusdam eum verisimilibus aggrediebantur rationibus, & Christum tantum corde si cuperet retinere, ore autem negare suadebant. Non enim Deum verba, sed loquentis animum, inspicere. Hoc fermè modo exasperatum iudicis animum demulceri, & Deum nihilominus propitiū posse reddi a seuerabant. At ille tanquàm cautes immora maris exagitantibus fluctibus, nulla vi, nulloq; verborum impulsu quassatus, in obstinato cœptoq; proposito inexorabilis permansit. Vt enim sapientis domum, supra petram adificatam, vis nulla ventorum, aut imber è cælo vehemens, nec torrentis impetus quassare potest: ita demùm nec preces vllæ, aut minè constantiam eius in fidem Christi euertere potuerunt. Cumq; mentis acies huc illuc circuncursantem diabolium, & eius impulsu ac arte hinc lachrymas oriri, indè vim eloquentiæ suadendiq; copiam subministrari animaduertet, illud Domini verbū flentibus ait: Nolite flere super me, sed flete super Dei inimicos, qui in Christianos continuò grassantur. Ipsos, inquam, flete, qui ignem nobis parant, sibimet gehennæ incendia, iramq; in die iræ thesaurizantes. Meum sollicitare aut emollire animum desinite. Ego enim pro nomine Domini Iesu Christi mille pericula milleq; mortes, si opus foret, adire sum paratus. Alijs verò, qui Christum ore negare adhortabantur, respondit: Lingua quidem, quam Christi beneficio retineo, adduci non possum, vt suum neget auctorem. Corde nanque credimus ad iustitiam, ore verò confitemur ad salutem. Num militaris ordo desperatam habet salutem? Nullus ne centurio pius erit? Primi centurionis exemplum succurrat, qui cruci Saluatoris assistens, eius diuinitatem per prodigia facta cognoscens, nō est veritus, adhuc iudæis furentibus in cæde, nomen eius palàm fateri. Quod enim animo sensit, id ore subito manifestaui, Verè Dei filius erat iste. Alius item centurio, Christum adhuc in carne existentem, Deum & regem virtutum esse nouit, qui posset solo verbo opem suam per ministros spiritus egentibus adferre: cuius & fidem Dominus Israël iuniuerso prætulit. Cornelius item centurio angelum Domini videre, & per Petrum filius fieri meruit, cuius Dominus preces simul & eleemosynas respexit. Horum igitur centurionum libenter discipulus & imitator esse cupio.

Negem ego Deum meum, in cuius cultu sum educatus? Nōne cælum, sol & astra omnia, lumen mihi clauderent suum? Credam profectò humū, quam pedibus tero, mihi ruituram. Nolite errare. Deus nequaquam irrideri potest. Ex ore nostro nos iudicat. Ex nostris, inquam, verbis nos seruat & damnat. Nōne tremendam Domini sententiam audiuistis: Qui me negabit coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo, qui in cælis est? Mihi consulitis, vt Deum nō esse dissimulem? Quamobrem? Vt vitā pro rogem? morrem differam? dies adijciam? At supernæ vitæ longæuos perdam annos. An vt corporis cruciatus effugiam? At sic nō videbo bona iustorum. Nam iri perditum dedita opera, & fraude ac dolo sæuas tartari poenas mercari, manifesta insania est. Vobis igitur consulo: si malè sapitis, sapientiam ac veritatem discite. Si verò dissimulatis, tem-

Improbum
& stultum
consilium.

Luc. 23.

Rom. 10.

Matth. 27.
Matth. 8.

Act. 10.

Galat. 6.

Luc. 19.

Matth. 12.

Matth. 10.

Philip. 2. poriq; obsequimini: vos hortor rogoque, relicto mēdacio, vera loquamini. Dicite, quoniam Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei patris. Nam hanc vocem emittet lingua, quando in nomine Iesu omne genu flectetur, caelestium, terrestrium, & infernorum. Omnes profecto morti sumus obnoxij, sed non omnes in clytā martyrij mortem sortiuntur. Non igitur naturalē vitæ cursum præstolemur: mundana funera, supremas nostrorum lachrymas despiciamus: cælestem gloriā violenta immaturaq; morte præueniamus. Velociter ex hac vita, quæ potius est interitus longus dicēda, breui quidem labore ad vitam veram commigremus. Quid miseri supremum ætatis finem, inutilem, sterilem, infructuosum, stultum, vanum, hominibus pariter & brutis communem expectatis? Quicumq; enim nati sunt, aut senio tabescunt, aut ægritudine corporis resoluntur, aut violento improvisoq; casu aliquo cōcidunt. Quando igitur omnino semel è vita migrandum est, martyrium pro Christi nomine, vt semper viuatis, alacriter assumite, ac vitæ, quam omnino relinquere oportet, nè parcite. Sit pro necessitate voluntas. Quamquam etiam si sempiterna essent terrena ista, nihilominus sic quoque pro caelestibus commutanda essent. Verum quoniam fluxa fragilesq; sunt, & illorum comparatione magnoperè indigna: quis furor, in his inuigilare, & illorum studio spem illam beatam, credentibus repositam, negligere?

Crucis signo se munus nit. Hæc vbi dixit Christi miles, crucis se signo communiuit, & animi magna cōstantia, vultu intrepido, colore nusquam mutato, ad supplicium hilaris contendit: vbi tantam cordis præ se ferebat alacritatem, vt non licetorum, sed angelorum manibus se committere videretur, qui subito post interitum, sublimem eum in cælū deferrent. Ad hæc tantus illius populi clamor ac tumultus est factus, vt vel tonante cælo nunquam similis sit auditus. Hoc igitur huius præclari martyrij certamen fuit. Hoc hodierna dies spectaculum vidit: quod proculdubio tale est, vt nec temporis diurnitas vnquam abolere, nec longæ consuetudinis fastidium tollere, nec aliud quippiam quam vis magnum exuperare valeat. Nam quemadmodum solem quanto magis adspicimus, tanto magis eum admiramur, nec vilo modo assidue vilescit: sic & huius viri sanctissimi memoria, quo maiori eam temporis spatio retinemus, eo recentior in nostris animis floret. In memoria enim æterna iustus erit. In terris quidē, dum terra durabit: in cælis verò apud æquum & altissimum iudicem, Dominum nostrum Iesum Christum: Cui honor & imperium in æterna secula, Amen.

Psal. iii.

VITA GENOVEFAE SANCTISSIMAE VIRGINIS, EX VETVSTIS MANVSRIPTIS CODICIBVS
descripta, sed mutato stylo, per F. Laurentium Surium.

3. IANVAR.
+ septem

Hæresis Pelagiana in Britannia.

Virgo sanctissima Genouefa in Nemethorensi parochia, quæ à Lutetia Parisiorum quatuor ferè milliaribus abest, Seuero patre, Gerontia matre, progenita est. Ea quædam ab ineunte pueritia Dei gratiam adepta sit, quamque deuorè & religiosè à teneris annis Deo seruièrit, fidelium auditui profectuique valitura, vt habet textus historiæ eius, edita in titulis verba testantur. In Britannijs grassante hæresi Pelagiana, acciti sunt ad eam reprimendam præclarissimi antistites Germanus Antifiodorèsis & Lupus Trecaenus episcopi. Illi ergo iam carpentes iter, ad supradictam parochiam tum orandi, tum manendi causa diuertunt. Occurrit autem illis vtriusq; sexus ingens turba vici illius, benedictionem petens, & inter alios Genouefa quoque adolescentula, parætum vestigijs insistens, illis obuiam processit: quam cum sanctus Germanus procul esset intuitus, nescio quid in ea futuræ gratiæ & sanctitatis, Deo reuelante, præsentens, mox & nomen & parentes eius coepit inquirere. Cumque circumstantes & nomen & parentes illi indicassent, sanctus Germanus ait ad parentes: Vestra hæc est filia? Nostra est, inquit illi. Et Germanus, Felices vos, ait, tam venerandæ prolis genitores, Deinde abeunt ad ecclesiã, & persolutis horæ Nonæ precibus, sanctus Germanus parentes vnâ cum filia ad hospitium suum ire, puellamque Genouefam postrediè